

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1930 kl. 4 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för befrämjande av jordbrukets kreditkasserörelse jämte i ämnet väckt motion.

I en den 21 mars 1930 till riksdagen avlåten, till särskilda utskottet *Kungl. Maj:ts proposition.* överlämnad proposition, nr 268, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga förslag till

1:o) förordning om jordbrukets kreditkassor, samt

2:o) förordning angående rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor,

dels besluta, att från riksgäldskontoret skola till svenska jordbrukskreditkassan såsom dess grundfond överlämnas svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 15,000,000 kronor med rätt för kassan att enligt bestämmelserna i förordningen förfoga över obligationerna;

dels medgiva, att de obligationer, som enligt riksdagens i skrivelser den 19 mars 1915 (nr 132) och den 1 juni 1928 (nr 314) lämnade medgivanden överlämnats eller komma att överlämnas från riksgäldskontoret till Sveriges riksbank såsom gemensam pant till visst belopp och på vissa villkor för envar centralkassas samtliga förbindelser, må få gälla som gemensam pant på enahanda villkor för centralkassas samtliga förbindelser med undantag av kassans skuld till svenska jordbrukskreditkassan;

dels medgiva, att från riksgäldskontoret må till Sveriges riksbank överlämnas svenska statens obligationer till ett belopp av 150,000 kronor att, där jordbrukskassa eller centralkassa för jordbrukskredit i avseende å medlemmarnas ansvar för kassans förbindelser beslutat nedsättning, som möjliggjorts genom ändringar, vilka vidtagits i gällande bestämmelser angående godkännande av dylik kassa från det allmännas sida, av riksbanken användas till täckande av förlust, som i följd av nedsättningen må hava tillfogats någon, som, då beslutet därom registrerades, ägde fordran hos kassan, under villkor att förlustens anledning och omfång styrkes genom intyg av rättens ombudsman i kassans konkurs samt, vad angår centralkassa, jämväl av det allmänna ombud, som förordnats att delta i förvaltningen av konkursboet, att medgivande till obligationernas använ-

dande skall lämnas av länsstyrelsen i det län, där kassans styrelse har sitt säte, att därvid tillika skall meddelas erforderliga föreskrifter angående sättet för behövligen obligationers tillgodogörande, att riksgäldskontoret ofördröjligen skall underrättas, då dylikt medgivande lämnas, att obligationerna därvid tillika i första hand skola hembjudas riksgäldskontoret till inlösen samt att utbetalning till kassas fordringsägare av för obligationer influtna medel skall verkställas genom konkursförvaltningens försorg;

dels för budgetåret 1930/1931 anvisa:

till revisionsarbetet inom jordbrukskasserörelsen ett *extra reservationsanslag* av ..... kronor 25,000;

till upplysnings-, instruktions- och organisationsverksamhet för jordbrukskasserörelsens befrämjande ett *extra reservations-*

anslag av ..... kronor 75,000;

samt såsom förvaltningsbidrag åt jordbrukskasseorganisationen ett *extra reservationsanslag* av ..... kronor 100,000;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att beträffande förvaltningen av pensionsfondens, riksförsäkringsanstaltens och postsparbankens kapital meddela erforderliga föreskrifter till möjliggörande av utlåning åt svenska jordbrukskreditkassan.

Ovannämnda författningsförslag finnas fogade såsom bilaga I och II till detta utlåtande.

Beträffande motiveringen till Kungl. Maj:ts förslag tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

Motion.

Till utskottets behandling har hänvisats en i anledning av förenämnda proposition i andra kammaren väckt motion nr 538 av herr *Persson* i Trången *m. fl.*, vari hemställts om ändrad lydelse av vissa stadganden i förslaget till förordning om jordbrukets kreditkassor.

Till de i motionen gjorda yrkandena återkommer utskottet i det följande vid behandlingen av förslagets särskilda paragrafer.

Frågans tidigare behandling.

Frågan om ordnande på ett mera tillfredsställande sätt av jordbrukets driftskredit har sedan länge stått på dagordningen. Detta spörsmål var i själva verket aktuellt redan i mitten av 1800-talet och intog ett framträdande rum vid den diskussion, som då fördes angående de första hypoteksföreningarnas verksamhet. Tillkomsten av hypoteksbanksorganisationen löste ingalunda frågan om den sekundära fastighetskrediten på landet och den egentliga driftskrediten. Efter flera olika utredningar i ämnet upptogs kreditfrågan år 1903 av hushållningssällskapens ombud, som ingåvo en framställning till Kungl. Maj:t rörande ordnandet av lantmännens kreditförhållanden. Härmed var första steget taget till en serie utredningar, som sträckte sig över en tidrymd av icke mindre än

tolv år. Först år 1915 blev nämligen, sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag, den erforderliga grunden lagd för en kooperativ kreditorganisation bland lantmännen. Dessförinnan hade av 1914 års senare riksdag i till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse hemställts, att förslag i ämnet snarast skulle föreläggas riksdagen på grundval av ett av de tidigare utarbetade organisationsförslagen. I denna riksdagens skrivelse omförmäldes, att det vid behandlingen av kapitalanskaffningsfrågan inom riksdagen ifrågasatts, huruvida icke anstalter kunde träffas för upprättande av en för hela landet gemensam centralbank, där staten garanterade visst belopp. För ändamålet erforderliga medel kunde erhållas från statens pensionsfond. Denna fråga berördes också i propositionen till 1915 års riksdag rörande jordbrukskasseorganisationens bildande. Efter att ha angivit olika möjligheter till kapitalanskaffning, genom vilka det åtminstone för någon tid framåt syntes vara sörjt för att jordbrukskasserörelsen kunde utvecklas under något så när tillfredsställande villkor, uttalade föredragande departementschefen sålunda, att därest det längre fram skulle visa sig, att tillräckliga medel icke kunde uppbibras på av honom anvisade sätt, uppenbarligen även andra utvägar måste anlitas. Därvid syntes, enligt vad i propositionen uttalades, den av riksdagen antydda utvägen att inrätta en särskild central penninginrättning för ändamålet i första hand böra komma under övervägande. Föredragande departementschefen höll för sin del troligt, att utvecklingen en gång komme att göra tillvaron av en för hela landet gemensam centralbank för denna kreditrörelse både önskelig och behövlig. Emellertid vore nödvändigt, att kreditrörelsen först hunne taga en viss omfattning. Dessutom kunde ifrågasättas, om ej inrättandet av en sådan bank borde förbindas med ett försök till lösning jämväl av det större jordbrukets kreditfråga.

I den för det mindre jordbruket speciellt avsedda kreditorganisation, som beslutades vid 1915 års riksdag, hava sedermera icke gjorts några andra mera genomgripande förändringar än med avseende å beräkningen av delaktigheten i lånekassorna och lånerätten. Organisationen består av lokala jordbrukskassor, distriktsvis sammanslutna i centralkassor. Kassorna hava karaktären av ekonomiska föreningar, som erhålla särskilt godkännande från det allmännas sida under förutsättning, att de uppfylla vissa krav i fråga om ansvarighet och insatser m. m. Kassorna stå under tillsyn av särskilt förordnade allmänna ombud. Staten lämnar förvaltningsbidrag till både godkända jordbrukskassor och centralkassor. De sistnämnda erhålla därjämte organisationsbidrag. Beträffande innehållet i gällande bestämmelser för delaktighet, insatser, ansvarighet, lånemaximum m. m. hänvisas till propositionen (sid. 45—47).

För närvarande finnas 175 lokala jordbrukskassor och sex centralkassor. Sammanlagt omfattar organisationen cirka 12,600 medlemmar. In-

Den nuvarande jordbrukskasseorganisationen.

låningen å bankmässiga räkningar uppgår till cirka 1.2 miljoner kronor i jordbrukskassorna och cirka 6.7 miljoner kronor i centralkassorna. Centralkassornas upplåning uppgår till cirka 7.3 miljoner kronor.

Till underlättande av centralkassornas upp- och inlåning finnes en särskild statsgaranti ställd i form av deponering av statsobligationer. Denna garanti, som ursprungligen bestämdes till 100,000 kronor för varje centralkassa, utgör numera — efter en år 1928 företagen utvidgning av densamma — 20 procent av kassans upp- och inlåning, dock minst 100,000 kronor och högst 500,000 kronor för varje centralkassa.

*Av Kungl.
Maj:t föreslagna åtgärder till kasserörelsens befrämjande.*

Kungl. Maj:ts i propositionen nr 268 innefattade förslag till reformer med avseende å jordbrukskasserörelsen grundar sig på jordbruksutredningens i dess betänkande II den 22 januari 1930 framlagda förslag. Med anledning av vad som anförts i vissa av de över detta betänkande avgivna yttranden har Kungl. Maj:t företagit vissa ändringar i förslaget i syfte att åstadkomma ett mera betryggande underlag för kreditgivningen. Så som organisationen sålunda skulle bli utformad, skulle de föreslagna reformerna, enligt vad föredragande departementschefen uttalat, innebära en beaktansvärd förstärkning av möjligheterna att på den redan av statsmakterna godkända kooperativa grunden tillfredsställa jordbrukets trängande behov av driftskredit.

Jordbruksutredningen har — efter betonande av att skulden till jordbrukskasserörelsens relativt obetydliga utveckling till avsevärd del ligger hos lantmännen själva, i det de, genom sin obenägenhet till inbördes sammanhållning och bristande förståelse för de kooperativa idéerna i allmänhet, icke lämnat kreditorganisationen erforderligt stöd — sammanfattat kasserörelsens brister sålunda.

Vad beträffar organisationen har den relativt betydande personliga ansvarighet, som enligt gällande bestämmelser åvilar jordbrukskassornas medlemmar, i förening med risken för årliga uttaxeringar av kännbar storlek säkerligen verkat avhållande från anslutning till kasserörelsen. Å andra sidan hava dessa kooperativa sammanslutningar, liksom jordbrukets andelsföreningar i allmänhet i vårt land, på grund av insatsbeloppens alltför ringa storlek, icke kunnat åstadkomma en sådan inre ekonomisk konsolidering, som är en oundgänglig förutsättning för de kooperativa organens utveckling och tillväxt. Rörelsen har också varit i saknad av en enhetlig och sammanhållande ledning. Tillräckliga medel hava icke funnits för bedrivande av en effektiv upplysningsverksamhet för ökad anslutning till organisationen, och arbetet har i stor utsträckning hämmats av bristen ute i bygderna på personer med tillräckliga kvalifikationer att omhändervärd den omedelbara skötseln av kasseverksamheten.

Vad angår kapitalanskaffningen har såväl centralkassornas inlåning från allmänheten som jordbrukskassornas inlåning från deras medlemmar icke kunnat uppbibras till något nämnvärt belopp i jämförelse med den inlåning, som sker av affärsbanker och sparbanker. Upplåningen av kapital i större poster har försvärats genom krav på säkerheter utöver vad centralkassorna därvidlag kunnat erbjuda. Något samarbete i större ut-

sträckning med sparbankerna — varom förhoppningar vid skilda tillfällen blivit uttalade — har i allmänhet icke kunnat åvägbringas.

Föredragande departementschefen har, under uttalande av sin anslutning härtill, gjort följande sammanfattning av de åtgärder, som borde vidtagas till bristernas avhjälpande.

Det torde sålunda vara nödvändigt å ena sidan att företaga vissa ändringar beträffande bland annat ansvarighetsreglerna i syfte att skapa förutsättningar för ökad anslutning till organisationen och å andra sidan att vidtaga åtgärder för en starkare ekonomisk konsolidering av rörelsen. I anslutning därtill bör organisationen i största möjliga grad förenklas och verksamhetsformerna i görligaste mån frigivas. Vidare måste den brist, som hittills förelegat på en enhetlig och sammanhållande ledning av verksamheten, snarast avhjälpas, i samband varmed kontrollen över medelsförvaltningen torde böra organiseras och skärpas. Med hänsyn till den allmänt kända bristen på förståelse bland lantmännen för de kooperativa idéernas betydelse, något som naturligen stått hindrande i vägen även för kasserörelsens utbredning, torde upplysningsverksamheten angående jordbrukskassväsendet böra rationellt ordnas. Därvid synes böra framhållas angelägenheten utav, att åtgärder vidtagas för särskild utbildning av personer ute i bygderna rörande den kooperativa kreditrörelsens syften och verksamhetsformer, så att folk finnes disponibelt för att på ett nöjaktigt sätt omhändervä den omedelbara skötseln av kasseverksamheten. Vad angår frågan om kapitaltillförseln till jordbrukskasseorganisationen delar jag den uppfattning, som kommit till uttryck i jordbruksutredningens betänkande, att statens medverkan därvidlag torde vara ofrånkomlig.

De reformförslag, som innehållas i Kungl. Maj:ts förslag, äro i huvudsak följande.

Jordbrukskassorna: Insatsen skulle höjas från två till fem kronor per andel. Av insatsbeloppen skulle 20 procent överföras till jordbrukskassans reservfond och 10 procent användas som denna kassas insats i centralkassan, till vars säkerhetsfond beloppet oavkortat skulle överföras. Ansvarigheten skulle sänkas från 200 kronor till 50 kronor per andel. Låne maximum har visserligen bibehållits vid 200 kronor per andel, men förslaget innehåller bestämmelser om att fullt betryggande säkerhet skall finnas samt att centralkassans medgivande till lämnande av kredit skall erfordras, då kreditgivningen går utöver 80 procent av fastighetens jordbruksvärde. För fondering skulle 75 procent av årsöverskottet avsättas. För själva rörelsen föreslås vissa förenklingar.

Centralkassorna: Insatsen skulle utgå med en tiondel av den enskildes insats i jordbrukskassa på så sätt, att för varje fullt tal av tjugo i jordbrukskassa tecknade andelar sådan kassa skall teckna en insats å tio kronor i centralkassan. Detta belopp skulle, som ovan nämnts, oavkortat tillföras kassans säkerhetsfond. Jordbrukskassornas ansvarighet för centralkassornas förbindelser skulle sättas lika med de enskildas sammanlagda ansvarighet för jordbrukskassornas förbindelser.

Kapitaltillförseln: Jordbrukskassornas rätt till *inlåning* på bankmätsiga räkningar skulle slopas. Denna inlåning skulle koncentreras hos centralkassorna. Beträffande *upplåningen* av kapital skulle denna uteslutande ske genom ett nyinrättat spetsorgan, svenska jordbrukskreditkassan. Centralkassorna skulle undantagsvis och endast efter jordbrukskreditkassans medgivande få rätt till egen upplåning.

För svenska jordbrukskreditkassans upplåning skulle staten ställa *garanti* i form av en grundfond i statsobligationer å 15 miljoner kronor, på grundval varav ett belopp av högst 75 miljoner kronor skulle få upplånas. För centralkassornas inlåning och eventuella upplåning skulle den nu ställda statsgarantien för dessa kassors förbindelser bibehållas att gälla med undantag för deras lån från svenska jordbrukskreditkassan.

Till säkerställande av tredje mans rätt vid genomförande av den föreslagna sänkningen av den personliga ansvarigheten föreslås — i analogi med vad som skedde år 1925 vid en då företagen motsvarande åtgärd — en särskild statsgaranti å 150,000 kronor.

Som ytterligare åtgärder för kasserörelsens befrämjande föreslås statsanslag *dels* å 25,000 kronor till revisionsarbetet inom jordbrukskasserörelsen, *dels* å 75,000 kronor till upplysnings-, instruktions- och organisationsverksamhet, *dels ock* å 100,000 kronor såsom förvaltningsbidrag åt jordbrukskasseorganisationen. Sistnämnda bidrag skulle utgå efter fallande skala för att efter tjugo år helt upphöra för respektive kassas vidkommande. Beträffande grunderna för dessa anslags beräknande hänvisas till propositionen.

*Utskottets
yttrande.*

Att jordbrukets sekundära fastighetskredit och driftskredit ordnas på ett tillfredsställande sätt synes utskottet vara en av de uppgifter, som måste anses särskilt angelägna, då det gäller åtgärder för jordbruksnäringens stödande. Såsom framhållits i jordbruksutredningens i ämnet avgivna betänkande kan jordbruket på grund av denna näringsgrens speciella egenarter i produktivt hänseende ofta icke erhålla krediter i erforderlig omfattning på för lantmännen fördelaktiga villkor. Jordbrukets kreditproblem har också i skilda länder befunnits påkalla särskilda finansiella dispositioner och speciella kreditorganisationer för kapitaltillförselns säkerställande. Även i vårt land har, såsom i det föregående angivits, denna fråga sedan länge varit föremål för uppmärksamhet, och åtgärder för beredande åt lantbruket av gynnsammare kreditmöjligheter hava även vidtagits från det allmännas sida.

Genom de utredningar och uttalanden, som omförmälas i propositionen, har jordbrukets behov av bättre ordnade kreditmöjligheter blivit ytterligare belyst. För egen del har utskottet härutinnan sökt införskaffa kompletterande material. Utskottet har sålunda genom svenska bankföreningen och svenska sparbanksföreningen inhämtat vissa ytterligare

upplysningar om affärsbankernas och sparbankernas kreditgivning till jordbrukare. Vidare har till belysning av lantmännens varukredit vissa uppgifter lämnats genom förmedling av svenska lantmännens riksförbund och av centralstyrelsen för Sveriges järnhandlareföreningar. Dessa utredningar finnas fogade såsom bilagor till utskottets utlåtande nr 2 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 108 jämte därtill hörande motioner.

De nuvarande missförhållandena på förevarande område torde i huvudsak bestå uti en vidsträckt användning av alltför dyra krediter vid varuinköp samt anlitaudet i avsevärd omfattning av förskottslikvider från uppköparna av lantmännens produkter. Det torde ligga i öppen dag, att jordbrukarna genom dylika kredittransaktioner efter hand råka i ett för dem mycket besvärande beroende och åsamkas över hövan betungande ränteutgifter. Då det gäller att undanröja dessa missförhållanden, synes den mest framkomliga vägen vara att söka i möjligaste mån koncentrera kreditgivningen och att låta den omhändertagas av ett organ, som kan tillhandagå med lån på skäliga villkor och förstår att smidigt anpassa kreditgivningen efter lantbrukets speciella behov.

I propositionen har föredragande departementschefen uttalat, att han, i likhet med jordbruksutredningen, principiellt är av den övertygelsen, att jordbrukets driftskreditfråga måste vinna sin lösning på kooperativ grund. Utskottet finner sig böra uttala sin anslutning härtill. I likhet med departementschefen är utskottet också av den uppfattningen, att praktiska skäl tala för att man söker bygga vidare på den nu förefintliga kooperativa kreditorganisationen. Dess verksamhetstid torde dock ännu vara alltför kort, för att man på grundval allenast av den hittills vunna erfarenheten skulle kunna fälla något säkert omdöme om rörelsens utvecklingskraft i vårt land. Det synes därför utskottet angeläget, att de förnämsta hindren för jordbrukskasseorganisationens utveckling undanröjas och att mera gynnsamma förutsättningar skapas för densamma tillväxt och framgång.

De förslag till reformer, som innefattas i propositionen, har utskottet, oavsett vissa detaljer, vilka nedan upptagas till närmare behandling, funnit sig kunna biträda.

Vad särskilt beträffar det föreslagna centralorganet för kreditkasserörelsen, svenska jordbrukskreditkassan, synes det utskottet, som om tillkomsten av ett dylikt organ med en till detsamma knuten statsgaranti skulle väsentligen kunna underlätta kapitaltillförseln till kreditorganisationen och medföra ökade garantier för nödig kontroll över kreditgivningen samt för en riktig och sund utveckling inom kasserörelsen i allmänhet. Utskottet finner sig dock böra framhålla vikten utav att i ledningen för jordbrukskreditkassan komma att insättas sådana personer, som med erforderlig sakkunskap och fasthet kunna handhava skötseln av verksam-

heten, samt att sådan försiktighet i kreditgivningen iakttages, som be-
tingas av den ifrågavarande kreditrörelsens beskaffenhet.

Beträffande den statsgaranti, som enligt förslaget skulle ställas för jord-
brukskreditkassans upplåning, har jordbruksutredningen i sitt betän-
kande framhållit, att en dylik medverkan från statens sida, vilken be-
tecknats såsom ofrånkomlig, i första hand vore motiverad därav, att kre-
ditfrågans lösning utgör en viktig grund till förbättring av jordbrukets
ekonomi i allmänhet. Ett ytterligare skäl för det allmännas mellankomst
läge däri, att en kapitalförskjutning påtagligen i tilltagande grad äger
rum från landsbygden till städerna och stadsmannanäringarna, till vil-
ken kapitalförskjutning staten genom sina organ i icke ringa mån med-
verkar. Vidare har jordbruksutredningen påpekat, att förslaget om ett
statsgaranterat centralt penninginstitut för jordbrukets sekundär- och
driftskredit vore så mycket mera motiverat, som organisationen av den
sekundära fastighetskrediten i städerna nyligen fått sin lösning genom
statens mellankomst. Härmed åsyftades tillkomsten under år 1929 av
svenska bostadskreditkassan. Det hänvisas också till bildandet av sven-
ska skeppshypotekskassan, vars upplåning jämväl blivit av staten garan-
terad.

Föredragande departementschefen har hänvisat till dessa förhållanden
i sin motivering för den nu föreslagna statsgarantien och har till fullo
anslutit sig till jordbruksutredningens uttalande, att det varken syntes
rimligt eller rättvist, att det allmänna under sådana omständigheter och
i betraktande av jordbrukets trängande behov av gynnsammare kreditför-
hållanden skulle undandraga sig de ekonomiska åtaganden, som skulle
påkallas i samband med tillskapande av en motsvarande för jordbrukets
kreditbehov särskilt utformad central kreditanstalt.

Även utskottet finner sig kunna i huvudsak uttala sin anslutning till
vad jordbruksutredningen och departementschefen sålunda anfört. Det
synes utskottet dessutom vara en naturlig konsekvens av den ståndpunkt
statsmakterna tidigare intagit i fråga om jordbrukskasserörelsen, att
staten genom en effektiv medverkan söker säkerställa kapitaltillförseln
till kreditorganisationen i fråga.

De av Kungl. Maj:t föreslagna statsbidragen till revisionsarbetet samt
till upplysnings-, instruktions- och organisationsverksamheten inom jord-
brukskasserörelsen ävensom till kasseorganisationens förvaltningskostna-
der anser sig utskottet böra tillstyrka. Beträffande det för sistnämnda
ändamål föreslagna anslaget finner sig utskottet böra understryka, att
förvaltningsbidragen äro avsedda att utgå endast för viss bestämd tid
och efter fallande skala. Enligt propositionen skulle bidragen till respek-
tive kassor sålunda avvecklas under en tid av tjugo år genom att efter
förloppet av varje femårsperiod minskas till hälften mot vad under näst-
föregående period utgått. En sådan avveckling av statsbidraget synes

utskottet välbetänkt. Mot de i propositionen föreslagna grunderna för bidragens beräkning har utskottet intet att erinra.

Utskottets tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givits utan principiella betänkligheter på grund av det jämförelsevis svaga säkerhetsunderlag, på vilket den ifrågavarande kreditrörelsen skulle bygga. Angelägenheten utav att jordbruket må beredas erforderlig hjälp till självhjälp för kreditförhållandenas ordnande på ett mera tillfredsställande sätt — vilket ändamål det föreliggande förslaget synes väl ägnat att verksamt befrämja — är emellertid enligt utskottets mening så trängande, att betänkligheterna mot förslaget fått vika. Dock har utskottet funnit sig böra starkt framhålla vikten utav att kreditrörelsen icke må bedrivas på sådant sätt, att jordbrukets skuldsättning ökas utöver vad som av behovet oundgängligen påkallas och som är förenligt med sunda ekonomiska principer. Avsikten med de föreslagna stödåtgärderna i fråga om jordbrukskasserörelsen är fastmera, såsom också i propositionen betonats, att bereda möjlighet till omläggning av lantmannens tillfälliga och dyra krediter och att åtminstone i viss utsträckning åstadkomma gynnsammare kreditförhållanden på landsbygden.

Granskningen av detaljerna i de till propositionen hörande författningsförslagen har givit utskottet anledning till följande uttalanden.

Förslaget till förordning om jordbrukets kreditkassor.

§ 2.

I motionen II: 538 har hemställts, att paragrafens andra stycke måtte erhålla följande lydelse.

Motion.

»För jordbrukskreditkassans förbindelser svare centralkassorna i förhållande till högsta under räkningsåret ogulda kapitalbeloppen av sina från jordbrukskreditkassan erhållna lån, häri dock ej inräknad den kredit, som centralkassa må kunna hava erhållit mot säkerhet av sådana fastighetsinteckningar, som omförmälas i § 27. Kan centralkassa icke fullgöra den betalningsskyldighet, som till följd av denna ansvarighet åligger centralkassan, vare övriga centralkassor efter nyssnämnda grund ansvariga för bristen.»

Beträffande skälen härför hänvisas till motionen.

Enligt utskottets uppfattning skulle en sådan gradering av ansvarigheten efter beskaffenheten av de för lånen godtagna säkerheterna, som föreslagits av motionärerna, icke stå i överensstämmelse med den till grund av kasseorganisationen liggande kooperativa principen, varför utskottet finner sig icke kunna tillstyrka motionen.

Utskottet.

Utskottet förordar alltså bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat i förevarande punkt.

§ 25.

Motion. I motionen II: 538 har hemställts, att ifrågavarande paragraf skulle ur författningsförslaget utgå. Beträffande skälen härför hänvisas till motionen.

Utskottet. Förevarande stadgande skulle enligt den till grund för detsamma ligande motiveringen ha till syfte att möjliggöra avskrivning under vissa förutsättningar av jordbrukskassas skuld till centralkassa, utan att jordbrukskassan försatts i konkurs. En dylik åtgärd skulle dock få vidtagas allenast efter medgivande av jordbrukskreditkassans styrelse.

Såsom i motionen påvisats, äga centralkassorna givetvis rätt att företaga sådan avskrivning, även om särskilt stadgande därom icke meddelats i författningen. Ur sådan synpunkt skulle stadgandet ifråga därför vara onödigt och måhända även kunna verka till skada därigenom, att det kunde föranleda till sådan avskrivning i vidare mån än som eljest skulle skett. Vad som enligt utskottets uppfattning emellertid är det väsentliga i förevarande sammanhang är den i stadgandet inrymda förskriften, att en sådan åtgärd skulle kräva godkännande av jordbrukskasserörelsens centralorgan. Ett dylikt korrektiv mot alltför vidsträckt tillämpning av möjligheten till avskrivning av centralkassornas fordringar hos insolventa jordbrukskassor synes utskottet väl värt att upptaga i författningen. Stadgandet ifråga torde emellertid då böra givas en sådan formulering, att nyss avsedda villkor om godkännande av avskrivningsåtgärd framstår såsom det primära.

Utskottet har på angivna grunder funnit sig böra föreslå följande lydelse av förslaget § 25:

»Centralkassa må icke utan medgivande av jordbrukskreditkassans styrelse genom anlåtande av sin säkerhetsfond helt eller delvis avskriva fordran hos jordbrukskassa, med mindre centralkassan vidtagit laga åtgärder för fordringens indrivning och betalning därvid icke kunnat erhållas.»

§ 27.

Motion. I motionen II: 538 har hemställts, att paragrafen måtte givas följande lydelse.

»Jordbrukskassa må icke beredas kredit — — — av fastighetens jordbruksvärde enligt gällande taxering. Såsom jordbruksfastighet anses även fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönsskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrivs såsom självständig näring.»

Beträffande skälen härför hänvisas till motionen.

Det i motionen avsedda ändringsförslaget hänför sig till den i stadgandet så till vida gjorda begränsningen av begreppet jordbruksfastighet, att därmed icke skulle avses annan än för jordbruksändamål bebyggd fastighet. Sistnämnda begränsning står uppenbarligen i samband med den av jordbruksutredningen förordade utvidgningen av delaktighetsunderlaget till att omfatta fastighets hela taxeringsvärde. Då Kungl. Maj:t icke funnit sig böra biträda utredningens ifrågavarande förslag, synes stadgandet i förevarande paragraf icke heller ha bort i nu förevarande hänseende undergå någon ändring.

Utskottet.

Utskottet finner sig alltså böra biträda motionärernas på förevarande punkt gjorda hemställan.

§ 42.

I motionen II: 538 har hemställts, att första stycket i förevarande paragraf måtte erhålla följande lydelse.

Motion.

»Till medlem i kassan må icke kunna antagas annan än i Sverige bosatt svensk undersåte, här i landet registrerad ekonomisk förening, här i landet registrerat aktiebolag, som har till ändamål att idka jordbruk, eller svensk kommun.»

Beträffande skälen härför hänvisas till motionen.

Ändringsförslaget avser att giva fortsatt giltighet åt den nu gällande ordningen, enligt vilken ekonomisk förening och svensk kommun kunna antagas till medlem i jordbrukskassa.

Utskottet.

På i propositionen anförda skäl (sid. 94—95, 123) finner sig utskottet icke kunna biträda motionärernas hemställan.

§ 43.

I motionen II: 538 har hemställts, att femte stycket i förevarande paragraf måtte erhålla följande lydelse.

Motion.

»Såsom jordbruksfastighet anses även fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönsskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrivs såsom självständig näring.»

Beträffande skälen härför hänvisas till motionen.

Förevarande ändringsförslag står i samband med den ändring, som föreslagits i § 27. Utskottet får på därvid anförda skäl tillstyrka bifall till det i motionen gjorda yrkandet.

Utskottet.

§ 50.

I motionen II: 538 har hemställts, att första stycket i förevarande paragraf måtte erhålla följande lydelse.

Motion.

»Det högsta sammanlagda belopp — — — varmed medlemmen är delaktig i kassan. I övrigt skall för kreditgivningen gälla, att åt en och samma medlem ej må utan medgivande av centralkassans styrelse utlämnas lån till högre sammanlagda belopp än som av denna styrelse bestämts.»

Beträffande skälen härför hänvisas till motionen.

Utskottet. Utskottet, som finner den av Kungl. Maj:t i förevarande stadgande givna garantien mot alltför omfattande kreditgivning erbjuda större trygghet än som skulle följa av motionärernas förslag, anser sig icke kunna tillstyrka motionen utan förordar bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat i förevarande punkt.

Förslaget till förordning om rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor.

Prop. nr 268. I propositionen har föredragande departementschefen framhållit, att man vid behandlingen av jordbrukets kreditfråga icke hade att beakta allenast de enskilda lantmännens behov av kredit. Härtill komme det behov av rörelsemedel, som uppstode genom jordbrukets andelsrörelse. Till övervägande delen vore det därvidlag fråga om kortfristig affärskredit, men i den mån andelsrörelsen utsträcktes till att omfatta även produktion av lantbruksprodukter, t. ex. mejeriprodukter eller kött och fläsk eller tillverkning av olika förnödenheter för jordbruksdriften, komme kreditbehovet naturligen även att vidgas till att avse mera fasta lån för tillverkningens finansiering överhuvudtaget.

Emellertid har frågan om ordnande av andelsrörelsens kreditförhållanden icke upptagits till slutlig behandling i nu förevarande sammanhang. Enligt propositionen borde kreditgivningen till andelsföreningarna visserligen koncentreras hos centralkassorna, i följd varav möjligheten för ekonomiska föreningar att vinna medlemskap i lokal jordbrukskassa föreslagits skola bortfalla. Men någon definitiv reglering av andelsföreningarnas och centralkassornas inbördes ställning till varandra föreslås icke i propositionen. I enlighet med jordbruksutredningens förslag har Kungl. Maj:t i stället funnit sig böra förorda bibehållande såsom ett provisorium av den nu gällande ordningen, enligt vilken andelsföreningar med personlig ansvarighet för medlemmarna kunna bliva medlemmar av centralkassor för jordbrukskredit. Bestämmelserna härom innehållas i det nu ifrågavarande författningsförslaget, som endast i vissa detaljer skiljer sig från nu gällande kungörelse i ämnet av den 11 juli 1918 (nr 597).

Utskottet. Den omständigheten, att det icke för närvarande påkallats någon ändring i de gällande bestämmelserna, i vad de uppställa personlig ansva-

righet hos föreningsmedlemmarna såsom villkor för ekonomisk förenings anslutning till centralkassa, har av jordbruksutredningen motiverats därmed, att frågan om jordbrukets andelsrörelse skulle av utredningen upptagas till behandling i annat sammanhang, varvid spørsmålet om andelsrörelsens kreditförhållanden även skulle närmare övervägas.

I anslutning till vissa av jordbruksutredningen i samband därmed gjorda uttalanden finner sig utskottet böra betona, att det — även om den personliga ansvarigheten kan äga sitt värde — dock är av vida större betydelse för andelsrörelsens utveckling, att föreningarna förskaffa sig ett större kontant underlag för sin verksamhet genom insatsernas ökning och kontanta inbetalning samt genom en kraftig fondering. Det är på de förhållanden, som i sådant hänseende känneteckna en förening, och på verksamhetens skötsel i allmänhet som det bör bliva beroende, huruvida föreningen bör vinna anslutning till kasserörelsen och få sitt kreditbehov tillgodosett genom centralkassornas försorg. Att en omsorgsfull prövning av en förenings ekonomiska förhållanden i nu angivna hänseenden företages, då fråga är om inträde i centralkassa, synes utskottet alltså av betydligt större vikt än att föreningens medlemmar äga personlig ansvarighet för dess förbindelser.

Under betonande av nu anförda synpunkter får utskottet tillstyrka det av Kungl. Maj:t framlagda författningsförslaget att tillsvidare gälla såsom ett provisorium.

Under återopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte

1) med förklarande, att Kungl. Maj:ts i förevarande proposition nr 268 framlagda förslag till förordning om jordbrukets kreditkassor icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, samt med avslag å motionen II: 538 i de delar, densamma icke i det föregående av utskottet förordats, för sin del antaga det i härvid fogade bil. I såsom utskottets förslag betecknade förslag till förordning i ämnet;

2) antaga Kungl. Maj:ts såsom bil. II härvid fogade förslag till förordning angående rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor;

3) medgiva, att de obligationer, som enligt riksdagens i skrivelse den 19 mars 1915 (nr 132) och den 1 juni 1928 (nr 314) lämnade medgivanden överlämnats eller komma att överlämnas från riksgäldskontoret till

Sveriges riksbank såsom gemensam pant till visst belopp och på vissa villkor för envar centralkassas samtliga förbindelser, må få gälla som gemensam pant på enahanda villkor för centralkassas samtliga förbindelser med undantag av kassans skuld till svenska jordbrukskreditkassan;

4) medgiva, att från riksgäldskontoret må till Sveriges riksbank överlämnas svenska statens obligationer till ett belopp av 150,000 kronor att, där jordbrukskassa eller centralkassa för jordbrukskredit i avseende å medlemmarnas ansvar för kassans förbindelser beslutat nedsättning, som möjliggjorts genom ändringar, vilka vidtagits i gällande bestämmelser angående godkännande av dylik kassa från det allmännas sida, av riksbanken användas till täckande av förlust, som i följd av nedsättningen må hava tillfogats någon, som, då beslutet därom registerades, ägde fordran hos kassan, under villkor att förlustens anledning och omfång styrkes genom intyg av rättens ombudsman i kassans konkurs samt, vad angår centralkassa, jämväl av det allmänna ombud, som förordnats att delta i förvaltningen av konkursboet, att medgivande till obligationernas användande skall lämnas av länsstyrelsen i det län, där kassans styrelse har sitt säte, att därvid tillika skall meddelas erforderliga föreskrifter angående sättet för behövlige obligationers tillgodogörande, att riksgäldskontoret ofördröjligen skall underrättas, då dylikt medgivande lämnas, att obligationerna därvid tillika i första hand skola hembjudas riksgäldskontoret till inlösen samt att utbetalning till kassas fordringsägare av för obligationer influtna medel skall verkställas genom konkursförvaltningens försorg;

5) för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa:

a) till revisionsarbetet inom jordbrukskasserörelsen ett *extra reservationsanslag* av ..... kronor 25,000;

b) till upplysnings-, instruktions- och organisationsverksamhet för jordbrukskasserörelsens befrämjande ett *extra reservationsanslag* av ..... kronor 75,000;

c) samt såsom förvaltningsbidrag åt jordbrukskassorganisationen ett *extra reservationsanslag* av ..... kronor 100,000;

6) bemyndiga Kungl. Maj:t att beträffande förvaltningen av pensionsfondens, riks försäkringsanstaltens och postsparbankens kapital meddela erforderliga föreskrifter till möjliggörande av utlåning åt svenska jordbrukskreditkassan.

Stockholm den 19 maj 1930.

På särskilda utskottets vägnar:

CARL EKMAN.

I detta ärendes slutliga behandling hava deltagit:

från första kammaren: herrar *B. H. von Stockenström, J. Jönsson, Per J. Gustafsson, N. G. Gabrielsson, A. E. Örne, I. E. Öhman, J. E. Björnsson, N. S. Norling, Elof B. Andersson, O. H. Åkerberg, C. Bengtsson* och *J. Sandén*; samt

från andra kammaren: herrar *C. G. Ekman, E. O. Magnusson* i Tumhult, *P. E. Sköld, D. Hj. Pettersson* i Bjälbo, *O. Olsson* i Kullenbergstorp*, *C. A. Anderson* i Storegården, *G. K. Pettersson* i Hällbacken, *A. I. Anderson* i Linköping, *K. A. E. Bergström* i Hälsingborg, *O. Jeppsson, K. A. M. Andersson* i Löbbo och *J. A. L. Persson* i Tidaholm.

* I behandlingen av motionen II:538 deltog herr *P. Persson* i Trången i stället för herr *Olsson* i Kullenbergstorp.

Billaga 1.**Förslag**

till

förordning om jordbrukets kreditkassor.

Härigenom förordnas som följer:

Kap. I. Svenska jordbrukskreditkassan.**Om kassans ändamål.**

§ 1.

Svenska jordbrukskreditkassan har till ändamål att i enlighet med bestämmelserna i denna förordning och i reglemente, som utfärdas av Kungl. Maj:t driva lånerörelse genom att lämna kredit åt centralkassor för jordbrukskredit, varom i kap. II stadgas, öva kontroll och tillsyn över sådana kassor och till dem anslutna jordbrukskassor samt verka för jordbrukskasserörelsens befrämjande och utveckling i allmänhet.

Om centralkassornas ansvarighet för jordbrukskreditkassans förbindelser.

§ 2.

Därest jordbrukskreditkassans förbindelser ej kunna infrias med anlåtande av dess egna tillgängliga medel, äger kassan infordra erforderliga tillskott från centralkassorna.

För jordbrukskreditkassans förbindelser svare centralkassorna i förhållande till högsta under räkenskapsåret oguldna kapitalbeloppen av sina från jordbrukskreditkassan erhållna lån. Kan centralkassa icke fullgöra den betalningsskyldighet, som till följd av denna ansvarighet åligger centralkassan, vare övriga centralkassor efter nyssnämnda grund ansvariga för bristen.

Om jordbrukskreditkassans fonder och upplåning.

§ 3.

Såsom grundfond för jordbrukskreditkassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av minst femton miljoner kronor. Grundfundsobligationerna fortfara att tillhöra staten, som dock ej äger att för annat ändamål förfoga över dem, så länge kassans samtliga förbindelser icke äro fullgjorda.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

§ 4.

Det för jordbrukskreditkassans lånerörelse erforderliga kapitalet anskaffas genom upplåning. Sammanlagda beloppet av kassans upplåning må icke uppgå till mer än fem gånger beloppet av grundfonden.

§ 5.

Grundfonden, som är avsedd att tjäna som säkerhet för kassans upplåning, må av kassans styrelse, efter medgivande av fullmäktige i riksgäldskontoret, kunna tillfälligtvis anlitas för fullgörande av kassans förbindelser, därvid dock skall iakttagas, att grundfonden efter plan, som av fullmäktige i riksgäldskontoret bestämmes, inom fem år skall återställas till sin förutvarande storlek. Kassan vare skyldig gottgöra staten vad staten till följd av kassans åtgärd nödgas utgiva i ränta å obligationerna.

Hava grundfundsobligationer tagits i anspråk till belopp av nominellt en miljon kronor, må kassan icke verkställa ytterligare upplåning med mindre Kungl. Maj:t, efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret, därtill lämnar tillstånd.

§ 6.

Jordbrukskreditkassans behållna årsvinst skall avsättas till en reservfond. Avkastningen därav lägges till fonden; dock må avkastningen, då fonden överstiger två procent av kassans skulder, kunna användas till beredande av lättnad för centralkassorna.

§ 7.

Reservfonden skall placeras i statens, Sveriges allmänna hypoteksbanks, konungariket Sveriges stadshypotekskassas, svenska bostadskreditkassans eller svenska skeppshypotekskassans obligationer eller i obligationer, som till den säkerhet, de erbjuda, kunna anses jämförliga med obligationer av något av nyss angivna slag, eller ock mot säkerhet i fullgod inteckning i jordbruksfastighet.

Om lånerörelsen.

§ 8.

Av centralkassa gjord framställning om kredit från jordbrukskreditkassan prövas av dennas styrelse. Vid beviljande av kredit skola med avseende å tiden för låns återgåldande sådana villkor uppställas, som betingas av jordbrukskreditkassans förpliktelser till återgåldande av kapital, som av den upplånats.

§ 9.

Det åligger jordbrukskreditkassans styrelse att tillse, att för den kredit, som av kassan lämnas, fullt betryggande säkerhet finnes och hålles vid makt. Angående förvaringen av säkerheterna har kassans styrelse att meddela närmare föreskrifter.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Om förvaltningen m. m.

§ 10.

Jordbrukskreditkassan förvaltas av en styrelse med säte i Stockholm. Styrelsen består av fem personer med lika många suppleanter.

Kungl. Maj:t utser för en tid av tre år i sänder en ledamot, tillika ordförande i styrelsen, samt en suppleant för honom. Fullmäktige i riksgäldskontoret utse, likaledes för en tid av tre år i sänder, en ledamot och en suppleant för denne. Övriga tre ledamöter och suppleanter väljas å ombudsstämman. Vald ledamot eller suppleant utses för tiden till den ordinarie ombudsstämma, som hålles under tredje året efter det, då valet för rättades.

Arvoden för de av Kungl. Maj:t och av fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda ledamöterna bestämmas av Kungl. Maj:t.

Styrelsen utser verkställande direktör samt tillsätter kassans övriga befattningshavare. Beslut, varigenom verkställande direktör utsetts, vare ej gällande med mindre det biträts av den av Kungl. Maj:t utsedde styrelseledamoten.

Styrelseledamöter, som genom att överträda denna förordning eller med stöd av densamma meddelade bestämmelser eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda kassan skada, svare för skadan en för alla och alla för en.

§ 11.

För revision av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper skola årligen utses tre revisorer med lika många suppleanter. En revisor och en suppleant för honom utses av fullmäktige i riksgäldskontoret; de övriga väljas å ombudsstämman. Av de sistnämnda skola en revisor och hans suppleant vara av handelskammare i riket eller på annat, av Kungl. Maj:t godkänt sätt auktoriserad revisor.

Hava revisorer i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörandet av sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, kassan ansvariga för all därav uppkommande skada, en för alla och alla för en.

§ 12.

Ombud för centralkassorna skola årligen före utgången av juni månad samlas till ordinarie ombudsstämma i Stockholm å tid, som av jordbrukskreditkassans styrelse bestämmas. Stämman förrättar föreskrivna val av ledamöter i kassans styrelse och revisorer ävensom suppleanter för dessa samt beslutar angående ansvarsfrihet för styrelsen.

Extra ombudsstämma skall styrelsen utlysa, när revisorererna sådant påyrka eller styrelsen finner omständigheterna därtill föranleda.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

§ 13.

Ombud, som i § 12 avses, väljas av envar centralkassa till ett antal, som motsvarar ett ombud för varje helt tiotal av antalet till centralkassan anslutna jordbrukskassor, dock högst fem ombud för varje centralkassa.

§ 14.

Jordbrukskreditkassans förvaltningskostnader skola, i den mån medel här för icke annorledes ställas till kassans förfogande, täckas genom erforderligt räntepålägg å de lån, som av kassan utlämnas.

§ 15.

Om jordbrukskreditkassans trädande i likvidation och om förfarandet därvid förordnar Kungl. Maj:t.

Vid likvidation må kassans grundfondsobligationer tagas i anspråk allenast i den mån annan tillgång saknas, som svarar för kassans förbindelser.

Rörande användningen av vad som vid likvidationen återstår av kassans tillgångar, efter det skulderna blivit guldna, bestämmer Kungl. Maj:t.

Kap. II. Centralkassor för jordbrukskredit.**Om villkoren för centralkassas godkännande.**

§ 16.

Centralkassa för jordbrukskredit skall för att kunna erhålla kredit från svenska jordbrukskreditkassan hava vunnit godkännande från det allmännas sida. Sådant godkännande må på de villkor, som angivas i §§ 17—37 här nedan, kunna lämnas centralkassa, som är organiserad såsom ekonomisk förening med begränsad personlig ansvarighet och som har till uteslutande ändamål att främja de anslutna jordbrukskassornas gemensamma syfte.

§ 17.

I centralkassas stadgar skola meddelas bestämmelser av det innehåll, som angives i § 18 första stycket, 19, 21—34 och 37 här nedan.

Om centralkassas verksamhetsområde.

§ 18.

Centralkassas verksamhetsområde skall vara sammanhängande och skilt från andra centralkassors. Verksamhetsområdet bestämmes av jordbrukskreditkassans styrelse.

Vid prövning av fråga, som nyss sagts, skall hänsyn tagas till att centralkassans styrelse må utan svårighet eller oskäligen kostnader kunna över-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

vaka de anslutna jordbrukskassornas verksamhet samt bedriva en effektiv upplysnings- och organisationsverksamhet för kasserörelsens befrämjande inom verksamhetsområdet.

Om centralkassas medlemmar.

§ 19.

Till medlem av centralkassa må endast kunna intagas godkänd jordbrukskassa, vars styrelse har sitt säte inom centralkassans verksamhetsområde, dock att även sådan godkänd jordbrukskassa, vars styrelse har sitt säte å ort, som icke ligger inom någon centralkassas verksamhetsområde, må såsom i § 39 sägs kunna vinna anslutning till närbelägen centralkassa.

§ 20.

Centralkassa må ej vinna godkännande med mindre till densamma äro anslutna minst tio jordbrukskassor inom centralkassans verksamhetsområde med ett sammanlagt insatsbelopp i centralkassan å minst ettusenfemhundra kronor.

Om insatser, ansvarighet och uttaxering.

§ 21.

För varje fullt tal av tjugo i jordbrukskassa tecknade andelar skall sådan kassa teckna en insats å tio kronor i centralkassan. Insats skall kontant inbetalas. Den tillföres oavkortad centralkassans säkerhetsfond och må icke av jordbrukskassan återbekommas vid utträde ur centralkassan. Utdelning å insats må icke lämnas.

§ 22.

Jordbrukskassa ansvarar för centralkassans förbindelser med femtio kronor för varje i jordbrukskassan tecknad andel.

§ 23.

Anslutna jordbrukskassor skola vid behov vara underkastade uttaxering intill visst i stadgarna bestämt belopp för år räknat, dock högst med tre procent av jordbrukskassans ansvarighet för centralkassans förbindelser. Uttaxering må äga rum allenast i mån som kassans säkerhetsfond icke förslår till täckande av uppkommen förlust.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om centralkassas säkerhetsfond.

§ 24.

Centralkassas behållna årsvinst skall, sedan avdrag skett för täckande av möjligen förefintlig brist från föregående år, i sin helhet tillföras kassans säkerhetsfond.

Då säkerhetsfonden uppgår till ett belopp, motsvarande tio procent av kassans utlåning vid utgången av senast förflutna räkenskapsåret jämte hälften av insättarnas behållning vid samma tidpunkt, ankommer på centralkassan att bestämma, i vad mån någon del av årsvinsten skall för annat ändamål disponeras.

Utän hinder av vad nyss sagts må av årsvinsten efter beslut å föreningsstämma kunna till medlemmarna återgäldas belopp, som under något föregående år å dem uttaxerats till täckande av förlust.

§ 25.

Har jordbrukskassa av orsak, som icke skäligen kan läggas kassans styrelse till last, lidit förlust, som icke kunnat täckas av kassans egna tillgångar och genom skälig uttaxering, må centralkassan, utan att hava vidtagit laga åtgärder för indrivning av sin motsvarande fordran hos jordbrukskassan, kunna besluta om fordringens avskrivning genom anlåtande av sin säkerhetsfond. Sådan åtgärd skall, innan den må sättas i verkställighet, hava godkänts av jordbrukskreditkassans styrelse.

Centralkassa må icke utan medgivande av jordbrukskreditkassans styrelse genom anlåtande av sin säkerhetsfond helt eller delvis avskrivna fordran hos jordbrukskassa, med mindre centralkassan vidtagit laga åtgärder för fordringens indrivning och betalning därvid icke kunnat erhållas.

Om centralkassas utlåningsrörelse.

§ 26.

Centralkassa må ej idka annan rörelse än penningrörelse eller bereda kredit åt andra än sina medlemmar.

Kassans kreditgivning må kunna bestå i utlämnande av reverslån eller beviljande av kredit i räkning eller växeldiskontering.

I övrigt skall gälla, att av medel, vilka centralkassan anskaffat genom upptagande av lån, högst en fjärdedel må utlämnas såsom lån å längre tid

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

än ett år samt att minst sex tiondelar av de hos kassan insatta medlens sammanlagda belopp skola redovisas i sådan kassareserv, som omförmäles i § 30 här nedan eller i lån å återbetalningstid, som ej överstiger ett år.

§ 27.

Jordbrukskassa må icke beredas kredit till högre belopp än som motsvarar det sammanlagda låne-maximum, som gäller för kassans medlemmar. Vad sålunda stadgats skall dock ej utgöra hinder för centralkassa att till jordbrukskassa utöver nyss avsedda maximum utlämna lån mot säkerhet av in-teckning i jordbruksfastighet, varför medlem av jordbrukskassan är del-aktig i densamma, om och i den mån in-teckningens kapitalvärde ligger inom sex tiondelar av fastighetens jordbruksvärde enligt gällande taxering. Såsom jordbruksfastighet anses *för jordbruksändamål bebyggd fastighet, ävensom fastighet*, varå utan samband med jordbruk, trädgårds-skötsel, hönsskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrives såsom självständig näring.

Jordbrukskassa må icke beredas kredit till högre belopp än som motsvarar det sammanlagda låne-maximum, som gäller för kassans medlemmar. Vad sålunda stadgats skall dock ej utgöra hinder för centralkassa att till jordbrukskassa utöver nyss avsedda maximum utlämna lån mot säkerhet av in-teckning i jordbruksfastighet, varför medlem av jordbrukskassan är del-aktig i densamma, om och i den mån in-teckningens kapitalvärde ligger inom sex tiondelar av fastighetens jordbruksvärde enligt gällande taxering. Såsom jordbruksfastighet an-ses *även fastighet*, varå, utan sam-band med jordbruk, trädgårdssköt-sel, hönsskötsel, fiskodling eller an-nan därmed jämförlig verksamhet bedrives såsom självständig näring.

Om centralkassas upp- och inläningsrörelse.

§ 28.

Centralkassa må icke utan medgivande av styrelsen för jordbrukskredit-kassan förskaffa sig kredit i annan penninginrättning.

§ 29.

Centralkassa äger av allmänheten mottaga medel till förräntning å spar-kasseräkning, depositionsräkning och kapitalräkning. Av anslutna jord-bruuskassor och deras medlemmar äger centralkassa dessutom mottaga medel till förräntning å checkräkning.

Med avseende å sparkasseräkning skall iakttagas, att en och samma in-sättares tillgodohavande på dylik räkning icke må annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver fyratusen kronor. Ej

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

må kassan ikläda sig skyldighet att återbetala på sparkasseräkning insatta medel annorledes än viss tid efter uppsägning; styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, i särskilda fall medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång.

Angående villkoren för bedrivande av inlåning å depositionsräkning och kapitalräkning meddelar Kungl. Maj:t närmare bestämmelser.

Centralkassas rätt till inlåning från andra än anslutna jordbrukskassor och deras medlemmar kan, om skäl därtill föreligga, av Kungl. Maj:t återkallas. Har så skett, skall kassan träda i likvidation genast efter erhållen del av beslut om återkallandet.

§ 30.

Centralkassa skall vara skyldig att i tillgångar, bestående av statens, Sveriges allmänna hypoteksbanks, konungariket Sveriges stadshypotekskassas eller andra fullgoda obligationer eller fordran hos riksbanken eller inländskt bankbolag eller ock i lån mot säkerhet i in-teckning i jordbruksfastighet inom hälften av fastighetens jordbruksvärde enligt gällande taxering, redovisa kassareserv, som tillsammans med den in-neligande kassan motsvarar minst en tiondel av insättarnas behållning. I kassareserv må pantsatt tillgång ej inräknas; dock att, där tillgången utgör säkerhet för avtalad kredit, som ej av centralkassan till fullo begagnats, den må inräknas med det belopp, som kassan enligt avtalet äger ytterligare utbekomma.

Nedgår kassareserv under vad nu är sagt, skall den, så snart det kan ske, åter uppbringas till föreskrivet belopp.

§ 31.

Centralkassas inlåning å bankmässiga räkningar må icke överskrida ett belopp, motsvarande två gånger den ansvarighet, som de till centralkassan anslutna jordbrukskassorna sammanlagt hava för centralkassans förbindelser.

Om förvaltningen m. m.

§ 32.

I centralkassas styrelse skall en ledamot jämte suppleant för honom utses av styrelsen för jordbrukskreditkassan.

Föreståndare eller verkställande direktör för centralkassa må icke utses med mindre styrelsen för jordbrukskreditkassan godkänt personvalet.

§ 33.

Centralkassa skall vidtaga erforderliga åtgärder för en i allo sakkunnig uppsikt över och revision av anslutna jordbrukskassors verksamhet och förvaltning.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Centralkassa skall vara pliktig underkasta sig den tillsyn och revision, som styrelsen för jordbrukskreditkassan finner lämpligt anordna, samt till denna kassa avgiva sådana fortlöpande redogörelser om verksamheten, som av kassans styrelse föreskrivas.

§ 34.

Den senaste revisionsberättelsen angående centralkassas förvaltning skall jämte vinst- och förlusträkning samt balansräkning hållas anslagen å lätt tillgänglig plats å centralkassans expeditionslokal samt, därest ansluten jordbrukskassa har särskild expeditionslokal, jämväl å denna. Anslåendet skall äga rum så snart ske kan efter det sammanträde, å vilket revisionsberättelsen framlagts.

§ 35.

Då godkännande meddelas åt centralkassa, skall länsstyrelsen tillika förordna ett ombud att å det allmännas vägnar öva tillsyn över centralkassans och till densamma anslutna jordbrukskassors förvaltning och verksamhet. Förordnande, som nu sagts, gäller tillsvidare och intill dess annorledes beslutas.

Ombudet skall deltaga i den årliga revisionen av centralkassans förvaltning och är dessutom berättigat att även eljest, när ombudet så finner gott, taga kännedom om centralkassans och till densamma anslutna jordbrukskassors protokoll och bokföring samt värdehandlingar och kassabehållning. Ombudet äger tillika att närvara vid styrelsens för centralkassan sammanträden med rätt att där yttra sig och få avvikande mening antecknad till protokollet. Det åligger ombudet att efter varje verkställd undersökning rörande centralkassans ställning och förhållanden i övrigt till länsstyrelsen avgiva berättelse därom ävensom att ofördröjligen underrätta länsstyrelsen, därest anledning synes ombudet hava förekommit, att det centralkassan eller någon till densamma ansluten jordbrukskassa meddelade godkännandet bör återkallas.

Underrättelse om tid och ställe för berörda revision skall styrelsen för centralkassan minst fjorton dagar förut lämna ombudet. Styrelsen skall även i behörig tid kalla ombudet till styrelsens samtliga sammanträden.

Till ombudet utgår av allmänna medel gottgörelse enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

§ 36.

Nedgår antalet anslutna jordbrukskassor i godkänd centralkassa under tio, åligger det kassans styrelse att därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen och styrelsen för jordbrukskreditkassan. Fylles ej detta antal inom två månader efter erinring om förhållandet från länsstyrelsens sida eller iakttager centralkassan icke i vad på den ankommer föreskrifterna i denna

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

förordning eller handhavas dess angelägenheter på ett sätt, som är ägnat att rubba förtroendet till kassan, kan godkännandet av länsstyrelsen återkallas.

Har godkännandet för centralkassan återkallats, skall genom länsstyrelsens försorg ofördröjligen göras anmälan därom hos Kungl. Maj:t och hos styrelsen för jordbrukskreditkassan samt underrättelse om förhållandet kungöras i den stads tidning, där länsstyrelsen har sitt säte, eller, om flera tidningar där utgivas, i den av dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas, ävensom, där kassans styrelse har sitt säte å annan ort, i en tidning å denna ort.

§ 37.

Återkallas i den ordning, som i § 36 sagts, godkännandet från det allmännas sida, skall centralkassan vara pliktig träda i likvidation, så snart beslutet härom vunnit laga kraft.

Kap. III. Jordbrukskassor.**Om villkoren för jordbrukskassas godkännande.**

§ 38.

Jordbrukskassa skall för att kunna erhålla lån från centralkassa för jordbrukskredit hava vunnit godkännande från det allmännas sida. Sådant godkännande må på de villkor, som angivas i §§ 39—55 här nedan, kunna lämnas jordbrukskassa, som är organiserad såsom ekonomisk förening med begränsad personlig ansvarighet och som har till uteslutande syfte att bereda kredit åt sina medlemmar.

§ 39.

Jordbrukskassa skall vara tillförbunden att iakttaga vad på den ankommer för vinnande av inträde i centralkassa för jordbrukskredit, som finnes bildad eller bildas för det område, inom vilket jordbrukskassans styrelse har sitt säte, eller ock, därest centralkassa icke finnes för området ifråga, i närbelägen centralkassa efter anvisning av jordbrukskreditkassans styrelse. Har jordbrukskassa icke inom sex månader efter godkännandet vunnit anslutning till centralkassa, vare godkännandet förfallet.

§ 40.

I jordbrukskassas stadgar skola meddelas bestämmelser av det innehåll, som angives i §§ 41—55 här nedan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om jordbrukskassas verksamhetsområde.

§ 41.

Jordbrukskassas verksamhetsområde skall vara sammanhängande samt skilt från andra jordbrukskassors och ej större, än att kassans medlemmar kunna förutsättas känna varandras personliga och ekonomiska förhållanden.

Om jordbrukskassas medlemmar.

§ 42.

Till medlem i jordbrukskassa må icke antagas annan än i Sverige bosatt svensk undersåte eller här i landet registrerat aktiebolag, som har till ändamål att idka jordbruk.

Jordbrukskassa skall bestå av minst femton medlemmar.

§ 43.

Ägare av jordbruksfastighet, belägen inom kassans verksamhetsområde, må vara delaktig i kassan med högst en andel för varje fullt tal av femhundra kronor av fastighetens såsom delaktighetsunderlag bestämda värde.

Är jordbruksfastighet av ägaren upplåten åt annan till brukande, må ägaren och brukaren var för sig vara delaktiga i kassan med högst en andel för varje fullt tal av ettusen kronor av fastighetens såsom delaktighetsunderlag bestämda värde.

Såsom delaktighetsunderlag gäller fastighets jordbruksvärde enligt gällande taxering, utan så är att annat värde blivit såsom delaktighetsunderlag bestämt genom särskild värdering. Värdering, som nyss sagts, ombesörjes på därom av jordbrukskassan gjord framställning av vederbörande centralkassa, på vilken ock ankommer att fastställa, till vilket värde delaktighetsunderlaget skall i sådant fall bestämmas.

Sträcker sig brukningsdel över gränsen för kassans verksamhetsområde, må brukningsdelens hela delaktighetsunderlag tagas i betraktande vid bestämmandet av det antal andelar, varmed fastighetens ägare eller brukare må vara delaktig i kassan.

Såsom jordbruksfastighet anses för jordbruksändamål bebyggd fastighet ävensom fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönsskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrivs såsom självständig näring.

Såsom jordbruksfastighet anses även fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönsskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrivs såsom självständig näring.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Beträffande annan medlem än sådan, som avses här ovan, skola stadgarna angiva det antal andelar, varmed medlemmen högst må vara delaktig i kassan.

Medlem må icke för en och samma brukningsdel vara medlem i mer än en jordbrukskassa.

Om insatser, ansvarighet och uttaxering.

§ 44.

Medlems insats må icke understiga fem kronor för varje andel, medlemmen äger i kassan.

Av varje tecknad insats skola minst två kronor kontant inbetalas och återstoden inom tre år efter tecknandet. Där så ske kan genom avdrag å beviljat lån, bör hela insatsbeloppet av kassan på en gång uttagas.

Av de såsom insatser tecknade belopp skola sjuttio procent sammanföras under benämning jordbrukskassans insatskapital, tio procent, dock högst femtio öre per andel, användas såsom kassans insats i centralkassan och återstoden tillföras jordbrukskassans reservfond.

Insats skall, till den del den tillförts kassans insatskapital, återgäldas vid medlems utträde ur kassan i enlighet med vad därom stadgas i lagen om ekonomiska föreningar, dock högst med en femtedel årligen under fem år med mindre kassans styrelse finner omedelbar återbetalning lämpligen böra äga rum.

Kassan må kunna av sin årsvinst, i den mån den ej, efter vad nedan sägs, skall avsättas till bildande av reservfond eller enligt § 48 användes till återgäldande av sådan tidigare uttaxering, som ägt rum till täckande av förlust, efter beslut å föreningssammanträde lämna medlemmarna utdelning å deras insatser, till den del desamma tillförts insatskapitalet, dock ej efter högre räntefot än medlemmen skulle fått åtnjuta, därest insatsbeloppet i stället under det år, varom fråga är, inestätt å sparkasseräkning i centralkassan, och i varje fall icke efter högre räntefot än fem procent.

§ 45.

Medlems personliga ansvarighet må icke bestämmas lägre än till femtio kronor för varje andel.

§ 46.

Medlemmarna skola vid behov vara underkastade uttaxering intill visst i stadgarna bestämt belopp, dock högst med tio kronor för varje andel för år räknat. Uttaxering må äga rum allenast i mån som kassans reservfond icke förslår till täckande av uppkommen förlust.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om jordbrukskassas reservfond.

§ 47.

Av årsvinsten, efter avdrag av vad som åtgår till täckande av möjligen förefintlig brist från föregående år, skola minst sjuttiofem procent avsättas till reservfond. Vid beräkning av det belopp, som sålunda minst skall avsättas till reservfonden, må ej från årsvinsten avdragas den andel däri, som kan hava tillerkänts styrelseledamot eller annan såsom arvode. Då reservfonden uppgår till ett belopp, motsvarande tjugo procent av det sammanlagda beloppet av medlemmarnas lånemaxima, ankommer på jordbrukskassan att bestämma, i vad mån den andel av årsvinsten, som skall avsättas till reservfonden, må understiga sjuttiofem procent. Nedgår reservfonden under vad sålunda stadgats, skall avsättning till densamma ånyo vidtaga i minst sådan omfattning, som nyss sagts.

§ 48.

Av årsvinsten, i den mån den ej åtgår för avsättning till reservfonden, må efter beslut å föreningssammanträde kunna till medlemmarna återgäldas belopp, som under något föregående år å dem uttaxerats till täckande av förlust.

Om jordbrukskassas utlåning och verksamhet i övrigt.

§ 49.

Jordbrukskassa må ej idka annan rörelse än penningrörelse eller bereda kredit åt annan än sådan medlem i kassan, som jämlikt § 43 första och andra stycket äger minst en andel i kassan.

Kassans kreditgivning må kunna bestå i utlämnande av reverslån, förmedling av växellån eller beviljande av kredit i räkning, som genom kassans förmedling för medlem öppnas hos vederbörande centralkassa.

För kredit skall finnas säkerhet, som av jordbrukskassans styrelse prövas fullt betryggande.

Lån må ej utlämnas på längre återbetalningstid, än den kassan själv åtnjuter.

§ 50.

Det högsta sammanlagda belopp, intill vilket kredit må av kassan beredas en och samma medlem (medlems *lånemaximum*), skall vara i stadgarna bestämt och må ej sättas högre än till tvåhundra kronor för varje andel, varmed medlemmen är delaktig i kassan. Ej må dock åt en och samma medlem utan medgivande av centralkassans styrelse utlämnas lån till högre sammanlagt belopp än som motsvarar halva lånemaximum.

Utan hinder av vad nyss sagts må till medlem, som är ägare av fastig-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

het, varom i § 43 första och andra stycket förmåles, utöver lånemaximum utlämnas lån mot säkerhet av i fastigheten beviljad in-teckning, om och i den mån in-teckningens kapitalvärde ligger inom sex tiondelar av fastig-hetens jordbruksvärde enligt gällande taxering.

§ 51.

Jordbrukskassa må icke för egen räkning driva in-låningsrörelse, men kan i den ordning, som av jordbrukskreditkassans styrelse bestämmes, såsom ombud för den centralkassa, till vilken jordbrukskassan är ansluten, mottaga medel för insättning hos centralkassan.

§ 52.

Angående kassarörelsen skola stadgarna innehålla sådana föreskrifter, att dels inflytande medel, som icke omedelbart åter utbetalas, i mån ej sär-skilda hinder däremot möta, genast insättas hos vederbörande centralkassa för jordbrukskredit, dels varje in- och utbetalning på styrelsens ansvar kon-trolleras av minst en styrelseledamot utom kassaförvaltaren; och skall vad sålunda stadgats gälla även beträffande medel, som kassan uppbär såsom ombud för vederbörande centralkassa.

Om förvaltningen m. m.

§ 53.

Jordbrukskassa må icke samtidigt vara medlem av mer än en central-kassa för jordbrukskredit och må icke utan medgivande av centralkassans styrelse förskaffa sig kredit i annan kreditinrättning.

§ 54.

Jordbrukskassa skall vara tillförbunden att i fråga om den allmänna skötseln av sin rörelse och sin räkenskapsföring ställa sig centralkassans anvisningar till efterrättelse samt att lämna av centralkassan utsedd revisor de tillfällen att taga del av sina böcker och värdehandlingar m. m., som erfordras för att revisorn skall kunna ordentligt fullgöra sitt uppdrag; allt vid äventyr att eljest kunna uteslutas ur centralkassan.

§ 55.

Nedgår antalet medlemmar i godkänd jordbrukskassa under femton, åligger det kassans styrelse att därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen och vederbörande centralkassa. Fylles ej antalet inom en månad efter erinring om förhållandet från länsstyrelsens sida, eller iakttaget kassan icke i vad på den ankommer föreskrifterna uti denna förordning, eller handhavas dess angelägenheter på ett sätt, som är ägnat att rubba förtroendet till kassan, kan godkännandet av länsstyrelsen återkallas.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Har godkännandet för jordbrukskassa återkallats, eller, såsom i § 39 sägs, förfallit, skall underrättelse därom genom länsstyrelsens försorg ofördröjligen kungöras i den stads tidning, där länsstyrelsen har sitt säte, eller, om flera tidningar där utgivnas, i den av dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas, ävensom, där kassans styrelse har sitt säte å annan ort, i en tidning å denna ort.

Har jordbrukskassa blivit ur centralkassa utesluten, såsom i § 54 sägs, eller har det sådan kassa meddelade godkännande återkallats eller förfallit, skall kassan vara pliktig att omedelbart träda i likvidation, vid återkallelse av godkännande dock först sedan beslutet härom vunnit laga kraft.

Kap. IV. För centralkassar och jordbrukskassar gemensamma bestämmelser.

§ 56.

Ansökning om godkännande prövas av länsstyrelsen i det län, där kassans styrelse har sitt säte, och må göras antingen i samband med ansökningen om kassans registrering eller därefter. I sistnämnda fall skall ansökningen vara åtföljd av ett exemplar av kassans stadgar.

§ 57.

Det åligger centralkassa och jordbrukskassa att årligen avgiva statistiska uppgifter i enlighet med de föreskrifter Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

§ 58.

Styrelse för centralkassa och jordbrukskassa skall vara ålagt att vid sin förvaltningsberättelse foga vinst- och förlusträkning samt balansräkning för det förflutna räkenskapsåret.

Jämte vad i bokföringslagen är stadgat skall i avseende å upprättande av balansräkning iakttagas, att de belopp, vartill fonderna uppgå, samt, i vad gäller jordbrukskassa, även insatskapitalets belopp, skola var för sig i balansräkningen uppföras bland skulderna, ävensom att kostnader för kassans bildande eller organisations- eller förvaltningskostnader ej må uppföras såsom tillgång.

§ 59.

Ändring av stadgarna beträffande jordbrukskassas eller centralkassas ändamål och uti de bestämmelser i stadgarna, vilka skola vara av i denna förordning angivet innehåll, må ej vinna tillämpning, förrän densamma av länsstyrelsen godkänts.

---

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1930, då kungörelsen den 18 juni 1915 (nr 236) angående godkännande från det allmännas sida av vissa centralkassor för jordbrukskredit samt kungörelsen den 18 juni 1915 (nr 237) angående godkännande från det allmännas sida av vissa jordbrukskassor upphöra att gälla; dock att nämnda kungörelser, i vad däri stadgas om förhållanden, som avses i §§ 42 och 44 i lagen om ekonomiska föreningar den 22 juni 1911, skola äga fortsatt tillämpning till den 1 januari 1933 å centralkassa eller jordbrukskassa, som före den 1 oktober 1930 vunnit godkännande från det allmännas sida. Sådan kassa vare, vid äventyr att godkännandet återkallas, pliktig att före den 1 januari 1933 hos vederbörande länsstyrelse visa, att kassans stadgar överensstämja med vad i denna förordning föreskrives.

Ekonomisk förening, som är medlem i jordbrukskassa, då denna förordning träder i kraft, må såsom medlem i kassan tillsvidare kvarstå, dock högst under tre år från förordningens ikraftträdande.

I samband med fastställande av reglemente för svenska jordbrukskreditkassan meddelar Kungl. Maj:t de närmare bestämmelser, som finnas erforderliga för jordbrukskreditkassans bildande och genomförandet av de i förordningen stadgade bestämmelser med avseende å jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit. Kungl. Maj:t äger därvid bestämma, att interimstyrelse för jordbrukskreditkassan skall utgöras av personer, utsedda av offentlig myndighet, ävensom att revisorer för denna kassa skola, för den första tiden av kassans verksamhet, utses av sådan myndighet.

Bilaga II.

Förslag

till

förordning angående rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor.

Häriigenom förordnas som följer:

§ 1.

Utan hinder av bestämmelserna i förordningen den — — — — — om jordbrukets kreditkassor må på de villkor, som nedan i §§ 2—6 sägs, godkännande från det allmännas sida kunna lämnas centralkassa för jordbrukskredit, enligt vars stadgar även andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor kunna intagas såsom medlemmar. På samma villkor må godkännande ock kunna lämnas å sådan ändring i stadgarna för redan godkänd centralkassa, att till medlemmar må kunna intagas även andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor.

§ 2.

I stadgarna för centralkassa, som i § 1 avses, skola finnas intagna bestämmelser av det innehåll, som i §§ 3—6 här nedan stadgas.

§ 3.

Till medlem i centralkassa må ej intagas annan ekonomisk förening än sådan, vilkens styrelse har sitt säte inom centralkassans verksamhetsområde, ej heller annan förening än sådan, vars medlemmar äro personligen ansvariga för dess förbindelser och som har till ändamål befördrandet av jordbrukets eller någon till jordbruket hörande binärings utveckling eller tillgodogörandet av genom jordbruket med tillhörande binärings vunnna produkter.

§ 4.

Annan till centralkassa ansluten ekonomisk förening än jordbrukskassa skall ingå i kassan med minst en andel å tio kronor. Av insatsbeloppen skola tjugu procent överföras till centralkassans säkerhetsfond. I övrigt skola insatserna sammanföras under benämning andelsföreningars insatskapital.

Sådan förening, som nu avses, skall vara ansvarig för centralkassans förbindelser med två hundra kronor för varje andel, föreningen äger i kassan. Såsom medlem av centralkassa skall föreningen äga deltaga i avgörandet av kassans angelägenheter med allenast en tiondels röst.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

§ 5.

Kredit till förening, som i § 4 avses, må icke beviljas annat än mot fullgod säkerhet. Kredit må beredas en och samma förening till så stort sammanlagt belopp, som av centralkassans styrelse med hänsyn till säkerhetens beskaffenhet och andra ifrågakommande omständigheter prövas lämpligt, dock högst till ett belopp av ettusen kronor för varje av föreningen i kassans tecknad andel.

Centralkassans sammanlagda utlåning till sådana föreningar, som nyss sagts, må icke överstiga en tjugondel av det sammanlagda lånemaximum, som gäller för medlemmarna i de till centralkassan anslutna jordbrukskassorna.

§ 6.

I allt, varom ej i enlighet med ovan meddelade bestämmelser särskilt stadgats, skall ekonomisk förening, som i § 4 avses, vara såväl i fråga om rättigheter som beträffande skyldigheter likställd med till centralkassan ansluten jordbrukskassa.

Centralkassa skall vara berättigad att från sådan förening eller från dess medlemmar mottaga medel till förräntning å checkräkning.

§ 7.

Genom vad härovan stadgats göres ej ändring uti vad i § 20 av ovan nämnda förordning den — — — — — föreskrives i fråga om det minsta antal jordbrukskassor, som skola hava anslutit sig till centralkassa, för att denna må vinna godkännande från det allmännas sida, eller uti stadgandet i § 36 av samma förordning därom, att åt centralkassa lämnat godkännande kan återkallas, om antalet anslutna jordbrukskassor nedgår under tio och bristen ej inom viss tid fylles.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1930, då kungörelsen den 11 juli 1918 (nr 597) skall upphöra att gälla, dock att nämnda kungörelse, i vad däri stadgas om förhållanden, som avses i §§ 42 och 44 i lagen om ekonomiska föreningar den 22 juni 1911, skall äga fortsatt tillämpning till den 1 januari 1933 å centralkassa, som före den 1 oktober 1930 vunnit godkännande från det allmännas sida. Sådan kassa vare, vid äventyr att godkännandet återkallas, pliktig att före den 1 januari 1933 hos vederbörande länsstyrelse visa, att kassans stadgar överensstämmer med vad i denna förordning föreskrives.

Reservationer:

Av herr *Örne*, som anförde:

Enligt min uppfattning är den av Kungl. Maj:t föreslagna och av utskottet tillstyrkta apparaten för kreditanskaffning åt jordbruket icke lyckligt konstruerad. Den är uppdelad på tre led, nämligen: 1) lokala jordbrukskassor, 2) centralkassor och 3) svenska jordbrukskreditkassan. Mellanledet, centralkassorna, borde efter min mening ha uteslutits såsom onödigt.

Erfarenheterna från Finland, där jordbrukskrediten genom s. k. andelskassor ordnats under statens kraftiga medverkan, ådagalägga, att ett system med lokala kassor, direkt anslutna till centralkreditanstalten, är både solitt och effektivt. I Finland funnos vid utgången av 1928 icke färre än 1,416 andelskassor, anslutna till centralkreditanstalten, med 130,145 medlemmar. De utlånta medlen utgjorde samtidigt, i svenskt mynt räknat, omkring 65 miljoner kronor.

Det av utskottet för Sverige tillstyrkta systemet med centralkassor såsom mellanled mellan de lokala kassorna och riksorganisationen, svenska jordbrukskreditkassan, ansluter sig till en inom den svenska lantmannakooperationen uppkommen organisationsform, som i praktiken visat sig tungrodd och dyrbar samt skadlig för verksamhetens utveckling. Enligt min mening kommer denna form även i fråga om kreditkooperationen att verka tyngande och hinderlig utan att till gengäld kunna medföra någon enda reell fördel framför det finska systemet.

Då den föreslagna organisationen av kreditanskaffningsväsendet, sedan den i någon större utsträckning förts ut i praktisk tillämpning, icke utan mycket stora svårigheter kan omläggas så, att centralkassorna borttagas och de lokala jordbrukskassorna direkt anslutas till rikscentralen, kunna följderna därav lätt bli ödesdigra både för jordbruket och staten.

Enär det av lätt begripliga skäl icke varit möjligt att under riksdagsbehandlingen rätta en så genomgående felaktighet i Kungl. Maj:ts förslag som den här påpekade, har jag icke funnit någon annan utväg än att denna riksdag avslår förslaget och begär framläggande av ett nytt förslag.

Under hänvisning till vad här ovan framhållits, får jag sålunda hemställa,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 268 och motionen II:538, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för näst-

kommande års riksdag av nytt förslag i ämnet, byggt på de lokala jordbrukskassornas direkta anslutning till den centrala jordbrukskreditanstalten.

Vid punkt 1:

Av herr *P. Persson* i Trången, som yrkat, att nedan angivna paragrafer i förslaget till förordning om jordbrukets kreditkassor skulle erhålla följande lydelse.

§ 2.

Därest jordbrukskreditkassans förbindelser — — — — — centralkassorna.

För jordbrukskreditkassans förbindelser svare centralkassorna i förhållande till högsta under räkenskapsåret oguldna kapitalbeloppen av sina från jordbrukskreditkassan erhållna lån, häri dock ej inräknad den kredit, som centralkassa må kunna hava erhållit mot säkerhet av sådana fastighetsintekningar, som omförmälas i § 27. Kan — — — för bristen.

§ 42.

Till medlem i kassan må icke kunna antagas annan än i Sverige bosatt svensk undersåte, här i landet registrerad ekonomisk förening, här i landet registrerat aktiebolag, som har till ändamål att idka jordbruk, eller svensk kommun.

Jordbrukskassan skall bestå av minst femton medlemmar.

§ 50.

Det högsta sammanlagda belopp — — — — — varmed medlemmen är delaktig i kassan. I övrigt skall för kreditgivningen gälla, att åt en och samma medlem ej må utan medgivande av centralkassans styrelse utlämnas lån till högre sammanlagda belopp än som av denna styrelse bestämts.

Utan hinder av vad nyss sagts — — — — — jordbruksvärde enligt gällande taxering.

Vid punkt 5 c:

Av herr *Björnsson*.
